

Johtokunnan kokous 6/2009

Aika 7.12.2009 kello 13.00 – 15.10

Paikka Fabianian kokoushuone, 2. kerros, Yliopistonkatu 1, Kansalliskirjasto, Helsinki

Läsnä

Puheenjohtaja	Hannu Niemi	
Sihteeri	Dorrit Gustafsson	
Jäsenet	Maija Berndtson	
	Ilona Herlin	
	Sakari Katajamäki	
	Esa-Pekka Keskitalo	
	Leena Majander	
	Ulla Ohvo	
	Elisa Paavilainen	
	Jarmo Saarti	poistui 6 § jälkeen
	Markku Suvanen	
	Kristiina Wähälä	
Asiantuntijat	Kai Ekholm	
	Kristiina Hormia-Poutanen	

1 §

Kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen

Kokouksen puheenjohtajan lisäksi vähintään puolet jäsenistä on läsnä.

Päätös: Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

2 §

Kokouksen esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttäneen.

Päätös: Kokouksen asialista hyväksyttiin.

3 §

Kokouksen pöytäkirjan tarkistaminen

Valitaan pöytäkirjantarkistajiksi Ilona Herlin ja Sakari Katajamäki.

Päätös: Valittiin esityksen mukaan.

4 §

Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja nro 5 (29.9.2009) on johtokunnan wiki-sivustossa, kirjaston ulkoisilla verkkosivustoilla sekä sisäisillä intra-sivustoilla.

5 §

Ilmoitusasiat

- Kirjasto on käynyt tulosneuvottelukierrokseen kuuluvan erillisneuvottelun opetusministeriön kanssa ja tavoiteneuvottelun yliopiston rehtorin kanssa. Ministeriö tuki kirjaston esitystä tietokantojen maksuttomasta kansalaiskäytöstä ja myönsi lisäksi rahoitusta kirjastoverkolle tuotettujen palvelujen kustannusten nousuun. Kirjastolle kohdennetaan vuodesta 2011 lähtien kustannusten nousua vastaava lisäys budjettiin. Neuvottelussa sovittiin, että erityisesti kirjaston tilatarpeista keskustellaan erikseen VM:n edustajan kanssa. Yliopisto on kohdentanut kirjastolle 8,7 % korotuksen tiloihin, mikä merkitsee merkittävää rasiitetta sen menoihin. Yliopisto kompensoi menosta vain viidenneksen. Kirjaston budjettiin on lisätty vain arvonlisävero-osuus sekä palkankorotusraha. Kirjasto tulee käyttämään edelliseltä vuodelta siirtyvää rahoisuuttaan. Yliopisto ja kirjasto lisäävät varainhankinnan yhteistyötään.
- Rehtorin kanssa on alustavasti sovittu, että kirjaston johtokunta ja rehtoraatti tapaisivat keväällä mm. kirjaston kv-arviointiin liittyen. Opetusministeriön johtama arvioinnin ohjausryhmä kokoontuu joulukuussa. Toukokuussa 2010 kansainvälinen paneeli tekee tutustumismatkan Kansalliskirjastoon.
- 2.11. pidettiin kirjastossa varainhankintaan liittyvä presidentti Ahtisaaren juhlaillallinen. Kirjastoon kokoontui lähes 80 kirjaston ystävää, joille esiteltiin kirjaston aarteita hyvän musiikin ja illallisen välissä. Ilta oli erittäin onnistunut saadun palautteen mukaan.
- Kansalliskirjaston Mikkelissä toimiva Mikrokuvaus- ja konservointilaitos perustettiin vuonna 1990. Syyskuun lopulla 2010 vietetään laitoksen 20-vuotisjuhlaa.
- Selvitys kansallisista yhteisluettelo- ja käyttöliittymäratkaisuisista eräissä Euroopan maissa on valmistunut. Selvityksessä kuvataan ratkaisuja ja kokemuksia yhteisluettelokysymyksissä ja lisäksi siinä on asiaan liittyvä yleisjohtanto. Opetusministeriö tilasi selvityksen, jotta yleiset kirjastot saavat taustatietoa tulevia järjestelmä- ja tietokantaratkaisuja varten. Selvitys on saatavilla ministeriön sivustoilta pdf-muodossa <http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/?lang=fi>.
- kirjasto on yhdessä opetusministeriön kanssa mukana Tekesin Next-hankkeeseen kuuluvassa eReading-hankkeessa. Siihen kuuluu kustantajia, julkaisijoita ja teknologiatahoja. Tavoite on tarjota aineistoja sähkökirjoina. Kirjasto näkee hankkeen hyödyllisenä myös Kansallisen digitaalisen kirjaston kannalta.
- Yliopistouudistuksen jälkeen yliopiston ja sen erillislaitosten johtosäännöt uudistetaan. Kansalliskirjaston johtosääntöä käsitellään johtokunnassa kevään aikana. Viimeistään silloin käsitellään myös uutta työjärjestystä.
- Jarmo Saarti ilmoitti, että Itä-Suomen yliopisto aloittaa toimintansa vuoden alusta (Kuopio, Joensuu ja Savonlinna). Osoite on www.uef.fi

6 §

Korkeakoulukirjastojen rakenteellinen kehittäminen: opetusministeriön RAKE-työryhmän raportin tuloksia

Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen tavoitteena on koulutus- ja tutkimustoiminnan laadun parantaminen ja vaikuttavuuden lisääminen tiivistämällä korkeakouluverkkoa ja vahvistamalla korkeakoulujen profiloitumista ja painoaloja. Korkeakoulujen kirjastot ovat keskeinen opetuksen ja tutkimuksen infrastruktuuri ja niiden toiminnan laadun takaaminen korkeakoululaitoksen kehittämisessä ensiarvoisen tärkeää. Tieto- ja viestintäympäristön rakentuessa enenevästi sähköisten prosessien varaan myös kirjastojen rooli palvelujen tuottajana on voimakkaasti muuttumassa. Yliopistojen lainsäädännön ja korkeakoulujen rakenteiden muutos samoin kuin muut toimintaympäristön muutokset edellyttävät korkeakoulukirjastoilta ennakkoluulotonta yhteistyö- ja kehittymistähtoa.

Työryhmän raportti on erinomainen tietopaketti korkeakoulukirjastojen ja Kansalliskirjaston toiminnasta ja tulevaisuudennäkymistä. Ryhmän puheenjohtaja Jarmo Saarti ja jäsen Kristiina Hormia-Poutanen esittelivät raporttia. Esittelyssä korostuivat toimintaympäristön muutostekijöinä rahoitus, kirjastojen työnjako, digitalisoituminen, kirjastoverkon tiivistyminen ja kansainvälisyys.

Keskustelussa todettiin mm., että raportin suosituksiin sisältyvä kirjaston 5 %:n osuus korkeakoulun budjetista ei ole liian korkea. Digitalisoituminen pohditutti johtokuntaa ja keskustelu käsiteli mm. teoskynnyksen ylittymistä, tekijäkorvauksia ja epäkaupallisen ja kaupallisen vaikeaa erotetta-

vuotta. Keskustelussa sivuttiin myös Kansallisen digitaalisen kirjaston mahdollista tulevaa toimintaa jakelukanavana. Keskustelussa open access -julkaisemisesta pohdittiin sen mahdollistamaa moniarvoisuutta ja vapaata tiedonvälitystä, mutta myös rahoitusrakenteeseen ja tekijänoikeuksiin liittyviä haasteita. Tiedusteltiin myös, lisääkö keskitettyjen palvelujen yhdistäminen kustannuksia ja muodostetaanko sitä varten uusi palveluyksikkö. Kansalliskirjaston mukaan uutta palveluyksikköä ei olla rakentamassa. Rakenteellisen uudistamisen yhteydessä myös keskitettyjen palvelujen riittävän rahoituksen varmistamista pidettiin tärkeänä.

Todettiin, että opetusministeriö harkitsee erikseen mitä toimenpiteitä jatkossa tullaan toteuttamaan. Raportti toimii tausta-aineistona. Muistutettiin myös, että opetusministeriö valmistelee kevään aikana seuraavaa rakenteellisen kehittämisen ohjelmaa. Ylikirjastonhoitaja muistutti myös, että 2010 toteutettava Kansalliskirjaston kansainvälinen arviointi antaa omalta osaltaan suuntaa tulevaisuutta varten.

Päätös: Johtokunta keskusteli raportista.

7 §

FinELib-konsortion ohjaus- ja konsortioryhmiäen kokoonpanot ja säännöt

FinELibin ohjaus- ja konsortioryhmiäen toimikausi on kolme vuotta. Nykyisten ryhmiäen toimikausi päättyy vuoden vaihteessa. Ryhmiäen säännöissä määritellään, minkä tahojen edustajia ryhmiäessä tulee olla. Näitä tahoja on pyydetty nimeämään edustajansa ryhmiäen. FinELib-konsortion toimintaperiaatteiden ja ryhmiäen sääntöjen mukaan Kansalliskirjaston johtokunnan tulee vahvistaa ohjaus- ja konsortioryhmiäen kokoonpano ja nimittää ryhmiäen puheenjohtajat.

Ryhmiäen sääntöihin on tehty muutamia muutoksia. Konsortioryhmiäen säännöissä laajennettiin ryhmiäen toimialaa. Muut muutokset ovat selventäviä tai tarkentavia. Muutokset on käsitelty konsortio- ja ohjausryhmiäessä. FinELib-konsortion toimintaperiaatteiden mukaan Kansalliskirjaston johtokunnan tulee vahvistaa ohjaus- ja konsortioryhmiäen säännöt.

Päätös: Johtokunta vahvisti ohjaus- ja konsortioryhmiäen kokoonpanot ja puheenjohtajat sekä ryhmiäen säännöt esitysten mukaan. Uudet kokoonpanot ja säännöt ovat Kansalliskirjaston FinELib – palvelun verkkosivuilla. Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenet annetaan tiedoksi myöhemmin.

8 §

Verkkopalveluryhmiäen, laitteistoryhmiäen ja ohjelmisto - ja standardointiryhmiäen lakkauttaminen ja Digitaalisen kirjaston vaikuttavuuden arviointiryhmiäen jatkaminen ja jäsenien nimeäminen

Johtokunta nimesi verkkopalveluryhmiäen vuonna 2005. Se on toiminut osana Digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmää vuodesta 2005 alkaen. Sen tavoitteena on ollut kehittää digitaalisen kirjaston palvelukokonaisuutta, tehdä sitä koskevia strategisia linjauksia ja arvioida niiden vaikuttavuutta. Kansalliskirjasto on koordinoinut verkkopalveluryhmiäen toimintaa. Digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmän asiantuntijaryhmiäen oli aluksi kolme: laitteistoryhmiäen, ohjelmisto- ja standardointiryhmiäen sekä vaikuttavuuden arviointiryhmiäen. Kaksi ensin mainittua eivät enää käytännössä ole toimineet. Sen sijaan vaikuttavuuden arviointiryhmiäen jatkaa edelleen aktiivisesti, sillä se on tuonut uutta osaamista ja lisäarvoa kirjastoille ja sen merkitys kasvaa koko ajan.

Verkkopalveluryhmiäen on kokoontunut säännöllisesti ja keskustellut aktiivisesti, mutta sen merkitys on kaventunut lähinnä Kansalliskirjaston tiedotusfoorumiksi, koska kaikista ryhmiäen käsittelemistä asioista päätetään jossain muussa ohjaus- tai johtoryhmiäessä. Digitaalisen kirjaston infrastruktuuri muuttuu ja kehittyy koko ajan. KDK ja sen myötä laajeneva yhteistyöverkosto vaatii uudet ratkaisut ja ohjausjärjestelyt, jotka on kehiteltävä uudelta pohjalta.

Kirjastosektoreiden neuvostojen esitykset jäseniksi vaikuttavuuden arviointiryhmiäen kaudelle 2010 - 2012

Vaikuttavuuden arviointiryhmiäen nimetään kaksi edustajaa kultakin sektorilta. Toinen jäsenistä edustaa johtamisnäkökulmaa ja toinen käytännön tilastointityötä.

Puheenjohtajana jatkaa Jarmo Saarti, Kuopion yliopisto

Ammattikorkeakoulut

- Pirkko Pietiläinen, Oulun seudun ammattikorkeakoulun kirjasto
 - Eija Suikkanen, Turun ammattikorkeakoulun kirjasto
- Erikoiskirjastot
- Vappu Lappalainen, Tilastokeskus
 - Eila Vainikka, Kuntaliitto
- Yleiset kirjastot
- Ritva Nurminoro, Lapin maakuntakirjasto
 - Päivi Rasinkangas, Oulun kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto
- Yliopistokirjastot
- Eeva-Liisa Lehtonen, Aalto-yliopiston kirjasto
 - Eila Tapio, Oulun yliopiston kirjasto
- Kansalliskirjasto
- Kristiina Hormia-Poutanen, varalla Päivi Jokitalo
 - Markku Laitinen (sihteeri)

Päätös: Johtokunta lakkautti verkkopalveluryhmän, laitteistoryhmän ja ohjelmisto- ja standardointiryhmän sekä nimesi vaikuttavuuden arviointiryhmän jäsenet ja puheenjohtajan kaudelle 2010 - 2012 esityksen mukaan.

9 §

Muut asiat

Ei muita asioita.

10 §

Johtokunnan seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään ma 18.1.2010, asiana raportti vuodelta 2009.

11 §

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.10.

Puheenjohtaja

Hannu Niemi

Sihteeri

Dorrit Gustafsson

Pöytäkirjan tarkastajat

Ilona Herlin

Sakari Katajamäki